

«D141-Медицина (8D10110-Медицина)» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін Асан Айнұр Асанқызының жазған «Бүйректің созылмалы ауруындағы дәрі-дәрмектердің клиникалық тиімділігі мен қауіпсіздігін зерттеу» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына отандық ғылыми кеңесшінің

ПІКІРІ

1. Зерттеудің өзектілігі

Бүйректің созылмалы ауруы (БСА) – бүгінгі таңда жаһандық және ұлттық деңгейде денсаулық сақтау жүйесі үшін күрделі әрі өзекті мәселе болып отыр. Халықаралық нефрология қоғамының (ISN, 2023) мәліметтеріне сәйкес, әлем бойынша бұл дертпен 850 миллионнан астам адам ауырады. Қазақстандағы эпидемиологиялық көрсеткіштер де алаңдатарлық: гломерулярлық бүйрек ауруларының таралуы 2014 жылғы 7 756 жағдайдан 2019 жылы 30 686 жағдайға дейін артқан, ал осы кезеңде аурудан қайтыс болғандар саны 254-тен 1 025-ке дейін көбейген. Бұл көрсеткіштер аурудың жылдам таралуымен қатар, оның тиімді басқарылуын қажет ететінін көрсетеді.

БСА-ны диагностикалау мен емдеудің негізгі қиындықтарының бірі – дәрілік терапияға байланысты туындайтын қауіптер. Атап айтқанда, нефротоксикалық дәрі-дәрмектердің кең қолданылуы, сондай-ақ олардың өзара жағымсыз әрекеттестігі емнің қауіпсіздігіне айтарлықтай әсер етеді. Ғылыми деректерге сәйкес, амбулаториялық науқастардың 5–10%-ында және стационарлық емдеудегі науқастардың 10–20%-ында дәрілік өзара әрекеттесулер тіркелген, бұл жағдай науқастардың ем қабылдау барысына жағымсыз әсер етіп, жағымсыз реакциялар мен асқынулардың даму қаупін едәуір арттырады.

Осыған орай, зерттеу тақырыбының өзектілігі ерекше маңызға ие. БСА-мен ауыратын науқастарға қауіпсіз әрі дәлелді медицинаға негізделген тиімді фармакотерапиялық тәсілдерді әзірлеу – пациенттердің өмір сапасын жақсартуға, асқынулардың алдын алуға және жалпы денсаулық сақтау жүйесінің тиімділігін арттыруға бағытталған аса маңызды ғылыми-тәжірибелік міндеттердің бірі болып табылады.

2. Зерттеудің ғылыми жаңалығы

Бұл ғылыми жұмыста Қазақстанда алғаш рет БСА-мен ауыратын науқастарды дәрілік емдеудің кешенді талдауы жүргізілді. Негізгі жаңалықтары:

- Нефрология бөлімінде антибиотиктерді тағайындау тәжірибесін бағалау үшін ABC/VEN-талдау және WHO-AWaRe-2021 жүйесі алғаш рет қолданылды.
- Гломерулярлық аурулары бар 485 науқастың медициналық деректерін талдау барысында 23 препараттың 19-ының БСА кезеңіне сәйкес дозаланбағаны анықталды.
- Сонымен қатар, бірнеше қауіпті дәрілік комбинациялар анықталды.
- Қазақстанда БСА фармакотерапиясына жұмсалатын шығындар 2018–2021 жылдар аралығында 52,6%-ға өскені көрсетілді.

3. Зерттеудің әдістемелік негізі

Зерттеу ретроспективті медициналық жазбаларды талдауға негізделген, бұл мыналарға мүмкіндік берді:

- 2018–2021 жылдары 485 науқастың емдеу тактикасын зерттеу.
- 39,6% пациенттің 10 және одан да көп препаратты бір уақытта қабылдағаны, бұл олардың нефротоксикалық әсерге ұшырау қаупін арттырғанын анықтау.
- Фармакоэкономикалық және статистикалық талдауды қолдану, оның ішінде өлім-жітім көрсеткіші мен нефротоксикалық препараттардың жиілігін есептеу.

Бұл әдістемелер халықаралық стандарттарға толық сәйкес келеді және нәтижелері ұлттық клиникалық ұсыныстар мен емдеу хаттамаларын жетілдіруге көмектеседі.

4. Зерттеудің тәжірибелік маңыздылығы.

Зерттеу нәтижелері:

- БСА кезеңдеріне сәйкес дәрі-дәрмектердің дозаларын дәл түзету бойынша негізделген ұсыныстарды әзірлеуге мүмкіндік береді, бұл клиникалық қауіпсіздікті арттыруға және нефротоксикалық асқынулардың алдын алуға септігін тигізеді.
- Қауіпті дәрілік комбинацияларды уақтылы анықтап, оларды болдырмауға арналған заманауи стратегияларды әзірлеуге негіз болады, бұл емдеу тактикасының тиімділігін арттырады.
- Полипрагмазия деңгейін төмендету арқылы дәрілік жүктемені оңтайландырып, емдеудің қауіпсіздігі мен төзімділігін жақсартуға ықпал етеді.
- Фармакотерапияның экономикалық тиімділігін жоғарылату мақсатында клиникалық фармакологтардың қатысуын күшейту қажеттігін дәлелдейді, бұл ресурстарды ұтымды пайдалануға және емнің нәтижелілігін арттыруға жол ашады.

Аталған нәтижелер резидентура деңгейінде, дәрігерлердің біліктілігін арттыру курстарында, ғылыми-зерттеу орталықтарында, сондай-ақ клиникалық хаттамалар мен ұлттық медициналық стандарттарды әзірлеу және жетілдіру барысында кеңінен қолданылуы мүмкін. Сонымен қатар, зерттеу деректері дәлелді медицинаның қағидаттарына негізделген клиникалық шешімдерді қабылдауда тәжірибелік және әдістемелік бағдар ретінде қызмет етеді.

5. Қорытынды

Асан Айнұр Асанқызының «Бүйректің созылмалы ауруындағы дәрі-дәрмектердің клиникалық тиімділігі мен қауіпсіздігін зерттеу» атты диссертациялық жұмысы жоғары ғылыми деңгейде орындалған, заманауи әдістерге негізделген және клиникалық фармакология мен нефрологияның өзекті мәселелерін шешуге бағытталған зерттеу болып табылады.

Зерттеу нәтижелері бойынша Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Білім және ғылым саласында сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған басылымдарда мақалалар, Scopus пен Web of Science дерекқорына кіретін шетелдік ғылыми журналдарда еңбектер, сондай-ақ конференция жинақтарында тезистер жарияланды. Авторлық құқықтар тіркеліп, Қазақстанның медициналық ұйымдарында енгізу актілері рәсімделді. Бұл нәтижелер клиникалық тәжірибеде кеңінен қолдануға жарамды, дәрілік терапияның қауіпсіздігі мен тиімділігін арттыруға, сондай-ақ ұлттық клиникалық хаттамаларды жетілдіруге елеулі үлес қоса алады.

Диссертациялық жұмыс «D141–Медицина (8D10110–Медицина)» білім беру бағдарламасы аясында философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін қойылатын талаптарға толықтай сай келеді және **жоғары ғылыми және тәжірибелік деңгейімен ерекшеленіп**, Диссертациялық кеңесте қорғауға **толық негізбен ұсынылады**.

Отандық ғылыми жетекші:

«Астана медицина университеті» КеАҚ,

Қоғамдық денсаулық және

медицина университеті
Медицина ғылымдарының докторы,
адам ресурстары дамуы
қауымдастырылған профессор
департаментінің директоры

Керімбаева З.А.

Күні: «23» 09 2025 ж.